

Sygn. akt II PK 67/04

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący)

SSN Krystyna Bednarczyk

SSN Andrzej Wasilewski (sprawozdawca)

Protokolant Halina Kurek

w sprawie z powództwa J. M.

przeciwko Wojewódzkiemu Inspektoratowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Z.

o przywrócenie do pracy i i zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 17 listopada 2004 r.,

kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Z.

z dnia 4 listopada 2003 r.,

uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego w Z. z dnia 2 lipca 2003 r. i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Z. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Kolegium Kompetencyjne przy Sądzie Najwyższym postanowieniem z dnia 13 grudnia 2002 r., w wyniku rozstrzygnięcia sporu o właściwość pomiędzy Sądem Rejonowym – Sądem Pracy w Z. a Wojewodą L. w sprawie o przywrócenie do pracy, uznało, że właściwym do rozpoznania sprawy jest Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w Z. W konsekwencji, Sąd Rejonowy w Z. wyrokiem z dnia 2 lipca 2003 r., w wyniku rozpoznania przedmiotowej sprawy, oddalił powództwo J. M. przeciwko Wojewódzkiemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Z. o przywrócenie do pracy i zasądzenie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Rejonowy – nawiązując do dyspozycji art. 264 § 1 k.p., wedle którego odwołanie od wypowiedzenia umowy o pracę wnosi się do sądu w ciągu 7 dni od dnia doręczenia pisma wypowiedzającego umowę o pracę, oraz do dyspozycji art. 265 § 1 i § 2 k.p., zgodnie z którym, jeżeli pracownik – bez własnej winy – nie dokonał w terminie czynności, o których mowa w art. 264 k.p., wówczas sąd pracy na jego wniosek postanowi przywrócenie uchybionego terminu – stwierdził, że: „W przedmiotowej sprawie powód wniósł pozew po terminie określonym na dokonanie czynności. Wprawdzie wniesienie pozwu nastąpiło już 08.03.2000 r., jednakże pozew zawierał braki formalne. (...) Zarządzeniem z dnia 24.03.2000 r. pozew pierwotnie wniesiony został zwrócony na skutek nie przedłożenia odpisu pozwu i zarządzenie stało się prawomocne z dniem 04.04.2000 r. Tak zwrócony pozew nie wywołał skutku wniesienia najpóźniej do dnia 10.03.2000 r. (art.130 § 2 k.p.c. zdanie drugie), zatem uzupełniony później i ponownie wniesiony pozew został złożony skutecznie w Sądzie po upływie materialnoprawnego terminu określonego w art. 264 § 1 k.p., biegnącego w przedmiotowej sprawie od dnia 03.03.2000 r. Sąd nie dopatrzył się przesłanek dla przywrócenia powodowi terminu do złożenia pozwu. Opóźnienie w dokonaniu czynności nie nastąpiło bez winy pracownika, lecz tylko i wyłącznie z jego winy. Na wezwanie z dnia 09.03.2000 r. doręczone powodowi w dniu 15.03.2000 r. (k. 2), zareagował on składając załączniki pozwu, ale bez jego odpisu. Wynika to jasno z pisma powoda z 27.03.2000 r., kiedy to otrzymał zarządzenie z dnia 24.03.2000 r. o zwrocie pozwu, właśnie z powołaniem się na brak odpisu pozwu. Oznacza to, że powód nie dość dokładnie przestudiował treść precyzyjnego wezwania Sądu i nie

można stwierdzić, że uchybienie terminu nastąpiło bez jego winy. (...) Powód jest osobą wykształconą, inspektorem, bez trudu powinien rozumieć nieskomplikowane pouczenie i dlatego Sąd nie stwierdził potrzeby wyłączenia powoda w trybie § 331 Regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 1987 r. Nr 38, poz. 218). (...) Udzielenie pomocy powodowi w oparciu o § 331 przepisu wewnętrznego byłoby złamaniem zasady obiektywizmu i działaniem przeciwko pozwanemu bez uzasadnionej dyspozycją i fakultatywnym brzmieniem tego przepisu (...) podstaw.”

W apelacji od powyższego wyroku Sądu Rejonowego powód zarzucił, że: po pierwsze – nie dołączenie przez powoda kopii pozwu do kompletu wymaganej dokumentacji był rezultatem nieznamomości wymaganej w tym zakresie procedury, a nie niedoczytania przez powoda treści skierowanego do niego pisma – powód po prostu nie wiedział, jak postąpić w kwestii uzupełnienia brakujących dokumentów; po drugie – powód podjął działania w przedmiotowej sprawie samodzielnie, korzystając z pomocy pełnomocnika dopiero po odrzuceniu pozwu przez Sąd Rejonowy; w tej sytuacji, biorąc pod uwagę, iż w danym w grę wchodziło roszczenie ze stosunku pracy, Sąd powinien we własnym zakresie sporządzić odpis (kopię) pozwu; po trzecie – po uzupełnieniu niezbędnej dokumentacji pozwu przez powoda, Sąd Rejonowy przystąpił już do rozpoznania sprawy, rozpytując naprzód powoda na okoliczność zwrotu pozwu, a następnie dokonując przesłuchania szeregu świadków w sprawie oraz zwracając się do szeregu instytucji i organów o dostarczenie stosownych dokumentów – co świadczy w sposób jednoznaczny o tym, że Sąd Rejonowy wyszedł z założenia, iż w niniejszej sprawie zachodziły przesłanki uzasadniające przywrócenie terminu do złożenia przez powoda odwołania od wypowiedzenia (art. 265 § 1 k.p.); pomimo to, następnie Sąd Rejonowy zdecydował, że powód uchybił terminowi do wniesienia odwołania.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 4 listopada 2003 r. oddalił apelację powoda od powyższego wyroku Sądu Rejonowego z dnia 2 lipca 2003 r. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Okręgowy stwierdził, że: po pierwsze – „zarzuty podniesione przez powoda, a dotyczące postępowania zakończonego prawomocnym zwrotem pozwu, nie mogą być skutecznie podniesione w toku niniejszego postępowania. Zarzuty te – nie przesądzając o ich zasadności – mogły być podniesione w

zażaleniu na postanowienie Sądu o zwrocie pozwu z powodu nieusunięcia jego braków w wyznaczonym terminie (art. 130 k.p.c.) lub we wniosku o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych pozwu, który to wniosek był dopuszczalny. Powód nie złożył ani zażalenia na postanowienie o zwrocie pozwu, mimo że był pouczone o tym prawie (k. 10), nie złożył również wniosku o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych.”; po drugie – podniesiony przez powoda zarzut, że „nie był prawidłowo wezwany do uzupełnienia braków formalnych pozwu, gdyż w aktach sprawy brak jest kopii treści zarządzenia doręczonego powodowi (k. 1 i 2 akt) okazał się chybiony. Jeżeli powód rzeczywiście nie był wezwany do nadesłania odpisu pozwu, wbrew treści zarządzenia przewodniczącego, to winien je okazać i w ten sposób udowodnić swoje twierdzenie. W przeciwnym wypadku zarzut ten jest gołosłowny.”; po trzecie – „Sąd nie wydaje odrębnego postanowienia w przedmiocie przywrócenia terminu do złożenia odwołania. Nie wynika jednak z powyższego, aby Sąd prowadzący postępowanie nie mógł nawet po jego przeprowadzeniu w znacznej części bądź w całości oddalić powództwo z uwagi na przekroczenie terminu z art. 264 k.p. Skarżący pomija w swojej apelacji i tę okoliczność, że przywrócenie terminu do złożenia odwołania przez sąd rejonowy podlega kontroli sądu drugiej instancji, i nawet gdyby w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy uwzględnił taki wniosek, to zdaniem Sądu Okręgowego byłaby to decyzja nieuzasadniona. Zdaniem Sądu Okręgowego, w sprawie nie występują żadne okoliczności uzasadniające pogląd, że powód spóźnił swoje odwołanie bez swojej winy.”

W kasacji od powyższego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 4 listopada 2003 r. pełnomocnik powoda zarzuciła naruszenie: po pierwsze – art. 6 k.c. „polegające na stwierdzeniu, iż powód jeżeli twierdzi, że nie został przez Sąd wezwany do uzupełnienia braków formalnych pozwu poprzez złożenie jego odpisu winien tę okoliczność udowodnić poprzez okazanie wezwania, które otrzymał, podczas gdy przepis art. 6 k.c. ma zastosowanie wyłącznie pomiędzy stronami, a nie między stroną a Sądem”; po drugie – art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. „poprzez nieustosunkowanie się merytoryczne do części zarzutów apelacji i stwierdzenie jedynie, że mogły one być podniesione jedynie w postępowaniu zakończonym prawomocnym zwrotem pozwu (...), podczas gdy podniesione w pominiętych

zarzutach okoliczności mogą być podstawą do przywrócenia terminu na podstawie art. 265 k.p.”; po trzecie – art. 265 k.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie i „przyjęcie, że sprawa z powództwa o przywrócenie do pracy, złożonego w terminie, w której prawnie skutecznie zwrócono pozew z uwagi na nieuzupełnienie braków formalnych, stanowi już całkowicie odrębną sprawę, z momentem uzupełnienia tych braków z uchybieniem terminu oznaczonego w art. 130 § 1 k.p.c., podczas gdy okoliczności, które skutkowały zwrotem pozwu, winny być, w postępowaniu wszczętym po uzupełnieniu braków formalnych, rozważone i ocenione pod kątem, czy nie stanowią one podstawy do przywrócenia terminu na podstawie art. 265 k.p.” Równocześnie, w kasacji podniesiono, że w niniejszej sprawie: po pierwsze – „występuje potrzeba wykładni art. 6 k.c., poprzez określenie, czy przepis ten, normujący zasadę rozkładu ciężaru dowodu w postępowaniu cywilnym, ma zastosowanie tylko i wyłącznie do faktów będących podstawą rozstrzygnięcia sporu pomiędzy stronami, czy też może mieć analogiczne zastosowanie do okoliczności spornych podnoszonych przez stronę, a kwestionowanych, w oparciu o ten przepis, przez Sąd prowadzący postępowanie”; oraz po drugie – „występuje istotne zagadnienie prawne i potrzeba wykładni art. 265 k.p. poprzez określenie, czy okoliczności, które miały wpływ na zasadność zwrotu złożonego w terminie pozwu o przywrócenie do pracy, mogą być rozpatrywane jako okoliczności będące podstawą do przywrócenia terminu oznaczonego w art. 264 § 1 k.p., i czy uzupełnienie po terminie przewidzianym w art. 130 § 1 k.p.c. braków formalnych pozwu o przywrócenie do pracy należy traktować jako zawierające *implicite* wniosek o przywrócenie terminu w rozumieniu art. 265 k.p.” W konsekwencji, w kasacji sformułowany został wniosek „o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W rozpoznawanej sprawie jest poza sporem, że: 1) powód, który w dniu 3 marca 2000 r. otrzymał od strony pozwanej wypowiedzenie umowy o pracę, wniósł w dniu 8 marca 2000 r. do Sądu Rejonowego w Z. pozew o przywrócenie do pracy, a więc przed dniem 10 marca 2000 r., kiedy to upływał siedmiodniowy termin do jego wniesienia (art. 264 § 1 k.p.); 2) następnie, zarządzeniem z dnia 9 marca 2000 r., które powód otrzymał w dniu 15 marca 2000 r., został on wezwany

do uzupełnienia w terminie siedmiu dni (czyli do dnia 22 marca 2000 r.) braku formalnego pozwu przez załączenie jego odpisu wraz z załącznikami; 3) w określonym terminie powód przesłał do Sądu wymagane załączniki do pozwu, natomiast nie złożył w tym terminie odpisu pozwu; 4) zarządzeniem z dnia 24 marca 2000 r. pozew wniesiony przez powoda w dniu 8 marca 2000 r. został mu zwrócony, a zarządzenie to zostało powodowi doręczone w dniu 27 marca 2000 r.; 5) w tym samym dniu, czyli 27 marca 2000 r., a więc przed upływem siedmiodniowego terminu do wniesienia zażalenia na to zarządzenie, który upływał dopiero w dniu 4 kwietnia 2000 r. (art. 394 § 1 pkt 1 i § 2 w związku z art. 130 § 1 k.p.c.), powód pismem z dnia 27 marca 2000 r. zwrócił się do Sądu o przyjęcie kopii pozwu, której nie dostarczył w uprzednio wyznaczonym terminie; jednakże wniesiony wówczas (dnia 28 marca 2000 r.) przez powoda odpis pozwu został przez Sąd potraktowany jako nowy pozew i kolejnym zarządzeniem z dnia 29 marca 2000 r. powód został wezwany do uzupełnienia w ciągu siedmiu dni jego braków formalnych, przez załączenie odpisu pozwu wraz z załącznikami, co też uczynił w określonym przez Sąd terminie do dnia 10 kwietnia 2000 r.; 6) w konsekwencji, w wyniku odroczenia pierwszej rozprawy w niniejszej sprawie wyznaczonej na dzień 28 kwietnia 2000 r., Sąd na kolejnej rozprawie w dniu 21 czerwca 2000 r. rozpoczął postępowanie od rozpytania powoda na okoliczność zwrotu pozwu wniesionego przezeń w dniu 8 marca 2000 r., a po wysłuchaniu jego wyjaśnień podjął postępowanie dowodowe, które następnie kontynuował na kolejnych rozprawach w dniach 8 września 2000 r., 6 października 2000 r., 16 stycznia 2001 r., 9 marca 2001 r. oraz 3 kwietnia 2001 r., po zamknięciu której Sąd ogłosił postanowienie o niedopuszczalności drogi sądowej w niniejszej sprawie; 7) z kolei, wobec postanowienia Kolegium Kompetencyjnego przy Sądzie Najwyższym z dnia 13 grudnia 2002 r., uznającego, iż właściwym dla rozpoznania niniejszej sprawy jest Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w Z., Sąd Rejonowy w Z. po ponownym rozpoznaniu niniejszej sprawy na rozprawie w dniu 2 lipca 2003 r. oddalił powództwo, stwierdzając w uzasadnieniu tego orzeczenia, że wprawdzie pierwotnie pozew został wniesiony przez powoda w dniu 8 marca 2000 r., a więc przed upływem terminu do jego wniesienia (termin ten upływał w dniu 10 marca 2000 r.), jednakże „zarządzeniem z dnia 24.03.2000 r. pozew pierwotnie wniesiony został

zwrócony na skutek nie przedłożenia odpisu pozwu i zarządzenie to stało się prawomocne z dniem 04.04.2000 r. Tak zwrócony pozew nie wywołał skutku wniesienia najpóźniej do dnia 10.03. 2000 r. (art. 130 § 2 k.p.c.), zatem uzupełniony później i ponownie wniesiony pozew został złożony skutecznie w Sądzie po upływie materialnoprawnego terminu określonego w art. 264 § 1 k.p., biegnącego w przedmiotowej sprawie od dnia 03.03.2000 r. Sąd nie dopatrzył się przesłanek dla przywrócenia powodowi terminu do złożenia pozwu. Opóźnienie w dokonaniu tej czynności nie nastąpiło bez winy powoda, lecz tylko i wyłącznie z jego winy"; 8) powyższy wyrok Sądu Rejonowego w Z. utrzymał w mocy Sąd Okręgowy w Z. zaskarżonym wyrokiem z dnia 4 listopada 2003 r., w uzasadnieniu którego stwierdził w szczególności, że: „powód nie złożył ani zażalenia na postanowienie o zwrocie pozwu, mimo że był pouczone o tym prawie (k. 10), nie złożył również wniosku o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych pozwu.”

W świetle powyższych ustaleń, w rozpoznawanej sprawie należało więc wziąć pod uwagę, co następuje:

Po pierwsze – skoro jest poza sporem, że w dacie doręczenia powodowi zarządzenia z dnia 24 marca 2000 r. o zwrocie wniesionego przezeń w dniu 8 marca 2000 r. pozwu, czyli w dniu 27 marca 2000 r., powód zwrócił się do Sądu z pismem o przyjęcie kopii pozwu, której nie dostarczył w uprzednio wyznaczonym terminie (do dnia 22 marca 2000 r.) i pismo to wpłynęło do Sądu w dniu 28 marca 2000 r., to oznacza to, iż wpłynęło ono do Sądu przed upływem siedmiodniowego terminu do wniesienia zażalenia na zarządzenie o zwrocie pierwotnie wniesionego pozwu, bowiem termin ten upływał dopiero w dniu 4 kwietnia 2000 r. (art. 394 § 1 pkt 1 i § 2 w związku z art. 130 § 1 k.p.c.), a tym samym pismo powoda z prośbą o przyjęcie kopii pozwu wpłynęło do Sądu przed datą uprawomocnienia się zarządzenia o zwrocie pozwu.

Po drugie – zważywszy na okoliczność, że powód działał wówczas bez adwokata, a stosownie do dyspozycji § 331 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 218 ze zm.) w wypadku, gdy pracownik złoży pozew lub odwołanie do sądu „bez dołączenia odpisu dla strony przeciwnej i nie usunie tego braku we wskazanym terminie, przewodniczący

wydziału może zarządzić sporządzenie przez sekretariat odpisu lub wyciągu” oraz mając na uwadze dyrektywę prawną wskazującą na możliwość odformalizowania pism procesowych pracownika w postępowaniu w sprawach pracowniczych (art. 466 k.p.c.), należało uznać, iż pismo powoda z dnia 27 marca 2000 r. wniesione do Sądu wraz z kopią pozwu w dniu 28 marca 2000 r., a więc przed upływem siedmiodniowego terminu do wniesienia zażalenia na zarządzenie o zwrocie pozwu, czyniło zadość wymaganiom stawianym wnioskowi o przywrócenie terminu do uzupełnienia pierwotnie wniesionego w tej sprawie pozwu z dnia 8 marca 2000 r. (art. 168 i art. 169 k.p.c.). W konsekwencji nie doszło do uprawomocnienia się zarządzenia o zwrocie pozwu i dlatego właśnie Sąd Rejonowy na rozprawie w dniu 21 czerwca 2000 r. naprzód rozpytał powoda na okoliczność opóźnienia przezeń uzupełnienia braku formalnego pozwu wniesionego w dniu 8 marca 2000 r., polegającego na doręczeniu jego odpisu (kopii) po terminie wyznaczonym do uzupełnienia pozwu, a następnie – przyjmując jego wyjaśnienia do wiadomości – podjął czynności w sprawie oraz przystąpił do jej merytorycznego rozpoznania i przeprowadzenia postępowania dowodowego, które kontynuował na kolejnych pięciu rozprawach.

Po trzecie – w tej sytuacji, w danym wypadku należy stanąć na stanowisku, iż w rozpoznawanej sprawie: (a) złożone przez powoda przed Sądem wyjaśnienia usprawiedliwiają opóźnienie jakiego dopuścił się on w związku z przekroczeniem terminu do uzupełnienia pozwu i tym samym powstałe w tym zakresie uchybienie terminu należało sanować, co uzasadniało przystąpienie przez Sąd do merytorycznego rozpoznania pozwu wniesionego przez powoda w dniu 8 marca 2000 r. (art. 130 § 3 k.p.c.); (b) ponadto domniemywać należy, że złożone przed Sądem wyjaśnienia powoda, dotyczące opóźnienia jakiego dopuścił się on w związku z przekroczeniem terminu do uzupełnienia pozwu, Sąd potraktował równocześnie jako zgłoszony ustnie do protokołu wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia pozwu (odwołania), który to termin Sąd postanowił przywrócić (art. 466 k.p.c. w związku z art. 265 k.p.) i w konsekwencji przystąpił do merytorycznego rozpoznania pozwu wniesionego przez powoda powtórnie wraz z pismem z dnia 27 marca 2000 r., które wpłynęło do Sądu w dniu 28 marca 2000 r.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.